

ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ «МАРКСОВОЇ КОНЦЕПЦІЇ ЛЮДИНИ»

Марксизм – одна з не великої кількості спроб в історії людства дати загальне, конкретне розуміння об'єктивного світу та місця і ролі людини, як особистості в ньому, показати взаємозв'язок матеріального і духовного світів, об'єктивного і суб'єктивного, природи і соціуму, розкрити закони розвитку природи, суспільства та людського мислення. Також це спроба пояснити і змінити світ на практиці відповідно до сформульованих цілей та ідеалів.

Актуальність дослідження: Беззаперечно, що так чи інакше ХХ ст. оберталось навколо імені К.Маркса – одні доводили його правоту, інші шукали підстав для критики. Мільйони людей, причому не лише зниклої у глибини історії радянської імперії, можуть сказати, що є продуктом комуністичної країни, і хотіли вони цього чи ні, були виховані на пропаганді атеїзму і возвеличенні Леніна, хоч і не вірили у комуністичні ідеали. Звідси й випливає потреба живучого у новому тисячолітті покоління вихованих на теорії марксизму – з висоти свого часу, переосмислити суть ідей марксистської теорії.

Мета дослідження: проаналізувати ключові ідеї К. Маркса та зрозуміти поняття «людина».

Об'єкт дослідження: людина як складова світу.

Дослідження ідей Маркса та загальна концепція марксизму.

Центр уваги Маркса припадає на вивчення конкретної історичної особистості, що включена в певні взаємини. Його матеріалізм звертався до суспільно-історичної дійсності, без якої конкретна людина немислима. Людина - чуттєво-природна, духовно-тілесна, практично-діяльна істота. Людина взаємопов'язана з іншими людьми через відносини. Головні відносини - виробничі, тому що тільки в виробничих відносинах людина розвивається (це її і виділяє на тлі інших тварин). Антропогенез - становлення людини через суспільство, формування homo sapiens з дитини. Сутність людини - сукупність всіх соціальних відносин, а не абстрактних понять, властивий кожному індивіду. Отже, сутність людини соціальна, а не біологічна. Біологічні задатки людини перетворюються в залежності від соціальних умов. Але саме біологічні основи з необхідністю потрібні як джерело можливості такого розвитку. Соціум забезпечує конкретне задоволення біологічних потреб.

Духовне життя людини неможлива без соціальних і біологічних його основ. Психіка ж соціальна за суті. Тільки в суспільних відносинах людина стає людиною. Одночасно і людина створює ці відносини. При цьому особистість наповнюється тільки тими відносинами, які безпосередньо на неї впливають і які вона в змозі сприйняти. Не можна протиставляти індивід і суспільство, вони формуються один через одного. Життя людини ділиться на суспільне буття і індивідуальне (внутрішній світ людини). Людина, будучи частиною суспільних відносин, тим не менш, є цілим.

Маркс виділяє два типи людських потреб: постійні, або стійкі (в їжі, питті, продовження роду), які становлять істотну частину людської природи, і «відносні» потреби: прагнення і пристрасті, які становлять не головну частину людської природи і про яких Маркс казав, що їх виникнення визначається конкретним суспільним устроєм і певними умовами виробництва і обміну.

У чому головна відмінність праці від діяльності тварин? По-перше, праця починається з виготовлення знарядь праці. Саме знаряддя праці дозволяє людині піднятися у сенсі над природою, стати найвище живих істот. По-друге, праця це цілеспрямована діяльність. Вона невіддільна від усвідомлення. На початку процесу праці людина формує мету, уявний образ створюваного їй потрібного майбутнього, та матеріалізує його, втілює на відчутну речовинну форму. Нагадаємо відоме міркування Маркса про механізм праці: «Павук робить операції, схожі на операції ткача, і бджола будівництвом своїх воскових осередків осоромлює деяких людей-архітекторів. Але й найгірший архітектор від найкращої бджоли від початку особливий тим, що він вже побудував його у своїй голові. Наприкінці процесу праці виходить результат, що вже на початку цього процесу був у уяві людини».

Для Маркса історія людства - це історія постійного розвитку людини й одночасно зростаючого відчуження. За Марксом, соціалізм означає звільнення від відчуження, повернення людини до самої себе, її самореалізацію.

Маркс припускав, що відчуження має глибину історію, але досягає свого апогею в капіталістичному суспільстві. І що робітничий клас - це найбільш відчужений клас, вироблений працею, його продукт, протистоїть праці як якась чужа істота, як сила, яка не залежить від виробника. Продукт праці є праця, закріплена в деякому предметі, матеріалізованому в ньому. Це є опредметнення праці.

Безпосереднім наслідком того, що людина відчужена від продукту своєї праці, від своєї життєдіяльності, від своєї родової сутності, є відчуження людини від людини. Відчуження веде до переоцінки всіх цінностей. Якщо людина вважає вищою метою дохід, працю і економію, тверезість та інше, вона випускає з уваги справді моральні цінності: багатство чистої совісті, чесноти, щирості та любові.

Таким чином, потреба в грошах є справжньою потребою, що породжується політичною економією, і є єдина потребою, яку вона породжує. Кількість грошей стає все більшою і більшою мірою їх єдиною могутньою властивістю.

Отже, Маркс не обмежував свою мету звільненням робітничого класу, а мріяв про звільнення людської сутності шляхом повернення всім людям не відчуженої, вільної праці, про суспільство, яке живе заради людини, а не заради виробництва товарів, в якому людина перестає бути потворним недоноском, а перетворюється в повноцінно розвинену людську істоту. Службовець, посередник, представник фірми, менеджер сьогодні - це ж люди ще більш відчужені, ніж професійний робочий. Діяльність робочого ще в якійсь мірі є виразом його особистих здібностей і у нього немає необхідності продавати свою особистість: посмішку, думку. Вони в прямому сенсі можуть бути названі словом «людина-система, організована людина». Вони не перебувають у творчих стосунках зі світом; вони поклоняються речам і машинам, які виробляють ці речі, - і в цьому відчуженому світі вони відчувають себе покинутими і чужими.

Список використаних джерел

1. Гончарук Тетяна, Джугла Надія, Мокряк Леонід, Шумка Михайлина. Філософія: Навчальний посібник. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. – Кн. 1 с.432-233.
2. Э. Фромм (1900-1980) Концепция человека у К. Маркса. Режим доступу: <https://after-dark-02.livejournal.com/88444.html>.
3. К.Маркс про сутність людини і проблема відчуження. Режим доступу: <http://um.co.ua/8/8-11/8-115431.html>
4. Константинов А. Радикальний гуманізм Еріха Фромма [Електронний ресурс]. - 2000. - Режим доступу: <http://www.noogen.su/%20humanism.htm>.
5. Мареев С., Мареева Е. Історія філософії (загальний курс). «Фрейдомарксизм» Е.Фромма. - М.: Прес, 2005. - 487 с.